

Sygn. akt III AUa 1579/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Anna Szczepaniak-Cicha

Sędziowie: SSA Janina Kacprzak (spr.)

SSA Dorota Rzeźniowiecka

Protokolant: st. sekr. sąd. Aleksandra Słota

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 czerwca 2016 r. w Ł.

sprawy **K. S. i S. S. (1)** przeciwko **Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziałowi Regionalnemu w P. P. Terenowej w O.**

o wysokość świadczenia

na skutek apelacji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziału (...) w P. P. Terenowej w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 12 czerwca 2015 r. sygn. akt V U 337/15

oddala apelację.

III AUa 1579/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 stycznia 2015 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wstrzymał K. S. wypłatę części uzupełniającej emerytury rolniczej w 100% poczynając od dnia 1 lutego 2015 r.

Decyzją z dnia 28 stycznia 2015 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wstrzymał S. S. (1) wypłatę części uzupełniającej emerytury rolniczej w 100% poczynając od dnia 1 lutego 2015 r.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Kaliszu zmienił powyższe decyzje, w ten sposób, że w punkcie 1 przyznał K. S. prawo do wypłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej poczynając od 1 lutego 2015 roku, a w punkcie 2 przyznał S. S. (1) prawo do wypłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej poczynając od 1 lutego 2015 roku. W punkcie 3 zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy nałożył na organ rentowy obowiązek zwrotu na rzecz ubezpieczonych kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

Odwołujący K. S. urodził się dnia (...) natomiast jego żona – odwołująca S. S. (1) – w dniu 17.08.1949 r. Oboje wspólnie przez wiele lat użytkowali gospodarstwo rolne stanowiące formalnie własność K. S.. Oddzielnymi umowami notarialnymi: jedną sporządzoną w dniu 30.10.2014 r. i drugą – sporządzoną w dniu 7.01.2015 r. K. S. przeniósł własność części gospodarstwa rolnego na inne osoby fizyczne. Pozostały po sprzedaży grunt o powierzchni 1.002 ha K. S. umową notarialną z dnia 8.01.2015 r. przekazał na zasadzie darowizny małoletniej wnuczce M. J., którą przy

akcie notarialnym reprezentowała matka E. J.. Zarząd nieruchomością do czasu uzyskania pełnoletniości wnuczki powierzono umową notarialną z dnia 17.02.2015 r. matce obdarowanej – E. J.. Zanim doszło do sporządzenia wskazanych wyżej aktów notarialnych, gospodarstwo rolne obejmujące znaczną część gruntów było dzierżawione przez osoby fizyczne. Odwołujący pozostawili w swoim użytkowaniu tylko działkę siedliskową oraz małą część gruntu przyległą do siedliska. Powyższe umowy dzierżawy sprawiły, że odwołujący K. S. od grudnia 1999 r. pobierał pełną część uzupełniającą renty rolniczej a następnie emerytury rolniczej. Identycznie co do wypłaty części uzupełniającej wyglądała sytuacja odwołującej S. S. (1). Stosownie do zawartych umów dzierżawy, odwołujący w okresach objętych dzierżawami nie wykonywali żadnych czynności związanych z prowadzeniem działalności rolniczej. Ten stan nie uległ zmianie po tym jak w dniu 8.01.2015 r. odwołujący K. S. notarialną umową darowizny przeniósł własność i posiadanie pozostałej części gospodarstwa na wnuczkę M. J.. Z uwagi na wiek obdarowanej – legitymującej się w dniu aktu wiekiem 14 lat, wszelkie czynności związane z administrowaniem gruntem przejęła E. J.. Odwołujący za zgodą obdarowanej korzystali z części działki siedliskowej związanej z korzystaniem znajdującego się tam budynku mieszkalnego. Z budynku i z działki siedliskowej korzysta także obdarowana oraz jej matka.

Zanim doszło do podpisania w dniu 7.01.2015 r. aktu notarialnego, we własności K. S. pozostawał działka o łącznej powierzchni 1,5911 ha składająca się z gruntu ornego o powierzchni 1,06 ha, siedliska o powierzchni 0,1811 ha i nieużytków o powierzchni 0,35 ha. Wzmiankowaną wyżej umową K. S. sprzedał osobie trzeciej z powyższej działki grunt orny o powierzchni 0,5869 ha.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał za zasadne, wskazując, że odwołujący już od wielu lat nie prowadzą działalności rolniczej w związku z wydzierżawieniem gospodarstwa rolnego osobom trzecim a na przełomie 2014 i 2015 roku przeniesienie własności i posiadania znacznej części gospodarstwa na osoby obce a pozostałą część – o powierzchni 1,002 ha na wnuczkę. Dalej Sąd pierwszej instancji wywiódł, że zgodnie z przepisem art. 28 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, wypłata ulega zawieszeniu w całości, jeżeli emeryt lub rencista nie zaprzestął prowadzenia działalności rolniczej, z zastrzeżeniem ust. 5-7 i 9-11. Uznaje się, że emeryt lub rencista zaprzestął prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego, nie uwzględniając: 1) gruntów wydzierżawionych, na podstawie umowy pisemnej zawartej co najmniej na 10 lat i zgłoszonej do ewidencji gruntów i budynków, osobie niebędącej: a) małżonkiem emeryta lub rencisty, b) jego zstępnym lub pasierbem, c) osobą pozostającą z emerytem lub rencistą we wspólnym gospodarstwie domowym, d) małżonkiem osoby, o której mowa w lit. b lub c; 2) gruntów trwale wyłączonych z produkcji rolniczej na podstawie odrębnych przepisów, w tym zalesionych gruntów rolnych; 3) gruntów i działów specjalnych należących do małżonka, z którym emeryt lub rencista zawarł związek małżeński po ustaleniu prawa do emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia; 4) własności (udziału we współwłasności) nieustalonej odpowiednimi dokumentami urzędowymi, jeżeli grunty będące przedmiotem tej własności (współwłasności) nie znajdują się w posiadaniu rolnika lub jego małżonka. Przepis art. 28 ust. 10 przywołanej ustawy stanowi, że w przypadku zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej polegającej na przekazaniu gospodarstwa rolnego w formie aktu notarialnego osobie niepełnoletniej wypłata ulega zawieszeniu w całości do czasu osiągnięcia przez tę osobę 18 lat.

W ocenie Sądu Okręgowego w stanie faktycznym sprawy zachodzą podstawy do ustalenia, że doszło do obalenia domniemania prowadzenia działalności rolniczej (art. 28 ust. 4 w związku z art. 6 pkt 3 ustawy). Odwołujący bowiem od wielu lat działalności rolniczej nie prowadzili, a podjęte na przełomie 2014 i 2015 roku decyzje o wyzbyciu się własności gospodarstwa wskazują na definitywną decyzję o zaprzestaniu takiej działalności z uwagi na wiek. Poza tym sama wielkość gruntu ornego pozostałego po dokonaniu czynności objętej aktem notarialnym z dnia 7.01.2015 r. wskazuje na brak gospodarczych znamion takiej działalności. We władaniu odwołujących pozostał bowiem grunt orny o powierzchni niecałe 50 arów. Pozostałą część stanowiło siedlisko oraz nieużytki. Trudno przyjąć taką strukturę agrarną jako zdolną do towarowej produkcji rolnej. Z tych przyczyn manifestowanie przez odwołujących zaprzestania działalności rolniczej stało się usprawiedliwione nie tylko wiekiem ale i strukturą gruntów stanowiących tylko formalnie, z uwagi na powierzchnię, gospodarstwo rolne. W niniejszej sprawie należy bowiem mieć na uwadze, że punktem wyjściowym dla skutecznego zawieszenia świadczenia na podstawie art. 28 ustawy o ubezpieczeniu

społecznym rolników jest ustalenie, że emeryt lub rencista prowadzi gospodarstwo rolne w rozumieniu art. 6 pkt. 3 tej ustawy. W sytuacji, gdy emeryt przekazał gospodarstwo rolne w warunkach określonych w art. 28 ust. 10 zachowuje on prawo do pełnego świadczenia o ile wykaże, że po przekazaniu gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadził tego gospodarstwa w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, w sposób analogiczny jak w przypadku wykazania faktycznego zaprzestania działalności rolniczej pomimo zachowania prawa własności lub posiadania gospodarstwa rolnego. Sąd Okręgowy odwołał się tutaj do stanowiska zawartego w wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 9 lutego 2012 r., w sprawie III AUa 1647/11, a także w wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 16 grudnia 2014 r. w sprawie III AUa 300/14. Mając na uwadze przedstawioną wyżej ocenę prawną Sąd Okręgowy uznał, że zachodzą podstawy do zmiany zaskarżonych decyzji odpowiednio jak w punktach 1 i 2 sentencji wyroku.

O kosztach sąd orzekł w punkcie 3 sentencji wyroku mając na uwadze przepis art. 98 k.p.c. oraz § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych ... uznając, iż nakład pracy pełnomocnika procesowego uzasadnia przyznanie wynagrodzenia w wysokości stawki minimalnej.

Apelacja organu rentowego zarzuciła skarżonemu wyrokowi naruszenie prawa materialnego to jest art. 28 ust. 10 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników przez błędną jego wykładnię i przyznanie S. i K. małż. S. prawo do wypłaty części uzupełniającej emerytur rolniczych pomimo, że K. S. przekazał gospodarstwo rolne małoletniej wnuczce.

Powołując się na powyższy zarzut organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołań.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje: apelacja, oparta wyłącznie na zarzucie naruszenia prawa materialnego nie zawiera uzasadnionych podstaw. Zauważyć bowiem należy, że skarżący nie kwestionuje ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji, z których jednoznacznie wynika, że S. i K. małż. S. faktycznie zaprzestali prowadzenia działalności rolniczej na wiele lat przed przekazaniem własności pozostałej części ich gospodarstwa rolnego niepełnoletniej wnuczce i nadal tej działalności nie prowadzą. Spór w przedmiotowej sprawie sprowadza się do interpretacji art. 28 ust. 10 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2016 r., poz. 277 – j.t.). W myśl tego przepisu w przypadku zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej polegającej na przekazaniu gospodarstwa rolnego w formie aktu notarialnego osobie niepełnoletniej wypłata ulega zawieszeniu w całości do czasu osiągnięcia przez tę osobę 18 lat. Zdaniem organu rentowego użyty w tym przepisie zwrot: „w przypadku zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej” przesądza o tym, że w każdym przypadku przekazania gospodarstwa rolnego osobie niepełnoletniej powoduje zawieszenie wypłaty części uzupełniającej świadczenia z ubezpieczenia rolniczego z mocy prawa, gdyż sam przepis zakłada w takim przypadku zaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej. Z takim stanowiskiem organu rentowego nie można się zgodzić, gdyż art. 28 ust. 10 tej ustawy nie można jednak interpretować w oderwaniu od pozostałych ustępów art. 28 ustawy oraz art. 6 pkt 3 i 4 tej ustawy. W myśl ustępu 1 art. 28 powołanej ustawy wypłata emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia ulega częściowemu zawieszeniu na zasadach określonych w ust. 2-8, jeżeli emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą. Zatem podstawową przesłanką do zawieszenia części emerytury lub renty rolniczej, w tym całości części uzupełniającej świadczenia, jest prowadzenie działalności rolniczej po przyznaniu świadczenia. Wynika to także z treści art. 28 ust. 3 ustawy, który stanowi, że wypłata ulega zawieszeniu w całości, jeżeli emeryt lub rencista nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, z zastrzeżeniem ust. 5-7 i 9-11. Z kolei ustęp 4 art. 28 stanowi, że uznaje się, że emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego, nie uwzględniając między innymi gruntów wydzierżawionych lub trwale wyłączonych z produkcji rolnej. Reguła zawarta w ustępie 4 art. 28 stanowiąca o domniemaniu prowadzenia gospodarstwa przez jego właściciela lub posiadacza, czy też małżonka rolnika, potwierdza jedynie tezę, że podstawą zawieszenia wypłaty świadczeń z ubezpieczenia rolniczego jest prowadzenie działalności rolniczej. W podlegającym w niniejszej sprawie wykładni art. 28 ust. 10 zwrot : „zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej polegającej na przekazaniu gospodarstwa rolnego w formie aktu notarialnego osobie niepełnoletniej” odnosi się do formalnego, a nie faktycznego zaprzestania prowadzenia tej działalności, bowiem

przeniesienie własności gospodarstwa rolnego obala domniemanie z ustępu 4. Oznacza to, że bez regulacji zawartej w art. 28 ust. 10, przy zastosowaniu ustępu 4 każdy rolnik, który w sposób formalny wyzbył się gospodarstwa na rzecz swojego małoletniego wstępnego byłby uprawniony do pełnego świadczenia z ubezpieczenia rolniczego, mimo dalszego faktycznego prowadzenia działalności rolniczej. Stąd też ratio legis art. 28 ust. 10 powołanej ustawy jest wyeliminowanie takich przypadków. Inaczej mówiąc ustęp 10 art.28 tej ustawy zawiera domniemanie, że osoba, która aktem notarialnym przekazała własność gospodarstwa rolnego osobie niepełnoletniej nadal prowadzi działalność rolniczą do czasu uzyskania przez nabywcę pełnoletności. Dlatego też w pełni należy zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi zawartym w wyroku z dnia 1 kwietnia 2015 roku, sygn. akt. III AUa 716/14, zgodnie z którym kluczowym dla zawieszenia wypłaty świadczenia na podstawie art. 28 ust. 10 ustawy z 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników, jest nie tylko samo stwierdzenie faktu, że ubezpieczony, zgodnie z dyspozycją rzeczonoego przepisu, przekazał aktem notarialnym nieruchomości rolną niepełnoletniemu obdarowanemu, lecz także zdolność udowodnienia, na zarzut strony, że ubezpieczony nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej (LEX nr 1762032). W przedmiotowej sprawie, jak już to wykazano wyżej, zarówno rolnik, jak i jego małżonka zaprzestali prowadzenia działalności rolniczej, a zatem brak było podstaw do zawieszenia wypłaty ich świadczeń.

Mając na uwadze powyższe wyrok Sądu pierwszej instancji odpowiada prawu, a apelacja organu rentowego jako pozbawiona uzasadnionych podstaw podlega oddaleniu z mocy art. 385 k.p.c.